

РОЗДІЛ VI

Літературно-публіцистичний дискурс

УДК 070.86

О. М. Алехно – студентка 4-го курсу Інституту журналістики і міжнародних відносин Київського національного університету культури і мистецтв;
С. В. Жигун – кандидат філологічних наук, доцент Інституту журналістики і міжнародних відносин Київського національного університету культури і мистецтв

Комунікативні аспекти жанрової палітри студентської публіцистики

Роботу виконано на кафедрі видавничої справи та редагування Інституту журналістики і міжнародних відносин КНУіМ

У статті розглянуто основні жанрові види, представлені на сторінках студентської преси. Увагу зосереджено на своєрідних рисах жанрів, яких вони набувають у студентській публіцистиці, їх аналізі. Висвітлюються причини видозмін форм подання інформації студентом-журналістом.

Ключові слова: жанрові види, студентська публіцистика, інтерактивність.

Алехно Е. М., Жигун С. В. Коммуникативные аспекты жанровой палитры студенческой публицистики.

В статье рассмотрены основные жанровые виды, которые встречаются на страницах студенческой прессы. Внимание сосредоточено на особенных чертах жанров, появляющихся в студенческой публицистике, их анализе. Охарактеризованы причины видоизменений форм подачи информации студентом-журналистом.

Ключевые слова: жанровые виды, студенческая публицистика, интерактивность.

Aleaho O. M., Zhigun S. V. Communicative Aspects of Genre Palette Students Essays. The article deals with main genres kinds which occur in pages of student press. The distinctive features of genres, which they receive exactly in student essays, have been focused. The reasons of such modifications of students' information's form is explained.

Key words: genre, student essays, interactivity.

Постановка наукової проблеми та її значення, аналіз останніх досліджень. Загальновідомо, що суспільно-історичні умови, у яких функціонують ЗМІ, формують певні правила побудови й мовного оформлення журналістського тексту. Жанри друкованих ЗМІ вивчало чимало дослідників. Зокрема, О. Тертичний досліджував власне журналістські жанри, їх основні характеристики, здійснював аналіз журналістських публікацій щодо їх особливостей [5]. Наукова розвідка О. Пономарьової стосувалась інформаційних жанрів у політичних газетних текстах [4]. Водночас вищезазначені праці не торкалися своєрідності жанрів студентської преси. Тому нині така публіцистика лишається маловивченою, хоча є багато особливостей, що відрізняють її від інших видів публіцистики (молодіжної, просвітницької та ін.). Адже вибір подання форм матеріалу має низку ознак, які надають студентським творам незвичних у класичному розумінні жанрів особливостей. Отже, **актуальність** цієї статті є очевидною.

Мета дослідження полягає у вивченні основних особливостей жанрів студентської публіцистики та їх комунікативною аспекту. Для її реалізації треба вирішити такі завдання: проаналі-

зувати основні жанрові форми студентської публіцистики; дослідити комунікативні аспекти видозмінених у студентській пресі жанрів.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Оскільки у формі подачі матеріалу відображені психологічні особливості тієї аудиторії, на яку розраховано текст, то, аналізуючи специфіку студентської публіцистики, потрібно охарактеризувати цю цільову аудиторію. Так, аудиторію ЗМІ соціологічний словник трактує як сукупність отримувачів повідомлення, що є спільним для кожного її члена. Це може бути соціальна група, яка характеризується локалізованістю в просторі й часі, має внутрішню структуру та передбачає взаємодію всіх членів групи [4]. Отже, студентство можна назвати тією аудиторією, для якої притаманні названі вище характеристики. А. Кузьмінський називає такі основні риси студента-реципієнта й студента-журналіста, як швидкість (подекуди навіть поверховість) сприйняття та пластичність у формуванні навичок, світогляду. Також варто згадати і про набуття молодого людиною нових соціальних ролей – громадянської, економічної, сімейної тощо [3]. На цьому тлі розвиваються інтелектуальні сили та збагачується емоційно-чуттєвий зміст студента. Усі ці особливості впливають на добір тем, матеріалів у студентські видання, що, зі свого боку, обумовлює вибір форми подачі інформації своїм ровесникам, а саме жанрові характеристики тексту. Крім того, на цей вибір впливає також і приналежність студента до конкретного факультету, спеціальності, напряму підготовки, що може визначати і тематику, і манеру написання матеріалів для видання.

Варто зауважити, що оскільки студент, беручись за підготовку будь-яких публікацій, найчастіше не має достатнього знань, щоб правильно та ефективно подати якусь інформацію читачеві. Він часто припускається помилок в оформленні зібраних матеріалів, їх літературній, стилістичній обробці тощо. Крім того, нерідко університетські, некомерційні видання готують поспіхом, не надто звертаючи увагу на тематичну цілісність номерів, групування матеріалів за рубриками. Тому, говорячи про певну видозміненість жанрових характеристик у студентській пресі, усе ж варто відокремлювати елементарне незнання жанрових форм від нестандартного підходу до розуміння специфіки інтерв'ю, репортажу, статті, замітки тощо.

Для визначення й аналізу жанрових видів у студентській пресі ми взяли до розгляду видання з різних вищих навчальних закладів. Так, щомісячний незалежний журнал російською мовою «College.ua» із представництвом в інтернеті, «Студентський вісник» – газета Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, видання Київського національного університету культури і мистецтв – «Кропива», «Містеріум» – інтелектуальний художній журнал, який видають студенти-філологи. Узагальнюючи отримані результати аналізу цих видань, зробимо висновки про специфіку жанрового відбору студентських матеріалів.

Серед найпродуктивніших жанрів журналістики в студентських виданнях є факт, замітка, кореспонденція, інтерв'ю, нарисові публікації, життєві історії, аналітичні опитування. Але такий поділ на жанри дуже умовний. Зокрема, усі традиційно інформаційні жанри, такі як замітка, кореспонденція, майже завжди містять у собі оцінку, аналіз, яскраво виражене авторське ставлення до події. Такі характеристики властиві зовсім невеликим за обсягом матеріалам. Вони також виконують свою основну функцію – інформування про певні події, важливі для студентської аудиторії. Відсоток коротких інформаційних повідомлень завжди дуже невисокий – приблизно 5–10 % у виданні. Інформаційні кореспонденції найчастіше мають набагато більше особистої авторської характеристики, ніж у будь-яких інших виданнях. Ця специфіка студентської публіцистики зумовлена тим, що юний вік – пора активної самооцінки, самовизначення людини. Саме тому в локальних університетських виданнях кожна висловлена автором думка активно ним обґрунтовується. Відчувається прагнення все передати «своїми словами», ніби «перепояснити» самому собі та читачеві. Звідси впливає особлива риса студентської публіцистики – яскрава діалогічність, зверненість тексту до кожного окремого читача як до співрозмовника. Це, зі свого боку, забезпечує високий рівень інтерактивності на сторінках студентської преси. Отож, у студентських виданнях можна спостерігати переважання аналітичних і художньо-публіцистичних жанрів над інформаційними.

Спостерігається також нетрадиційне подання статті в її класичному вигляді, як аналіз певної ситуації, явища, закономірних зв'язків із метою визначення їх політичної, економічної чи іншої

значущості й розуміння того, які позиції варто виробити, як себе поводити, щоб підтримати чи усунути таку ситуацію, такий процес, таке явище [5, 41]. Натомість майже завжди стаття поділена на окремі частини, що забезпечує швидкість сприйняття та полегшує засвоєння тексту читачем, урізноманітнює зміст, робить його виклад динамічним, неодноманітним.

Специфікою студентської статті є також її прикладний характер, тобто майже завжди студент-журналіст прагне зробити важливі узагальнення з написаного, щоб застосувати це якось на практиці або співвіднести зі своїми реальними можливостями й можливостями читача. Для прикладу розглянемо статтю «СъЕдобная химия» з «College.ua». Аналітичність публікації разом із досить високим рівнем інформативності безсумнівна, водночас стаття розділена на частини по 2–3 абзаци, у яких виокремлена кожна підтема. Після кожної підтеми автор робить висновки у виділеному графічно абзаци під назвою «А есть ли выход?», у якому подано пропозиції щодо покращення ситуації, поради тощо.

Крім того, до основного тексту студент-редактор може додрукувати багато додаткового матеріалу у формі врізів, довідок, що спричинено бажанням якомога ширше охопити певну тему й захопити читача, адже будь-яка така публікація найперше розрахована на відгук із боку інших студентів, їх реакцію.

Інтерв'ю також має переважно аналітичний характер: у ньому студент-журналіст прагне осмислити думки та ставлення конкретної людини до певного явища, а не просто обмежитися збором інформації про нього. У цьому випадку інтерв'юювана особистість може визначати подальший хід розмови. (Зокрема, це традиційні інтерв'ю з викладачами, професорами в кожному номері газети, як роблять і в «Кропиві», і в «Студентському віснику»). Це пояснюється бажанням накопичувати досвід інших, пізнавати життя більше на рівні почуттів.

У студентській журналістиці часто практикують і колективні інтерв'ю з кількома респондентами, що за задумом журналіста має підкреслити згуртованість опитуваних, настроїв спільності. Інтерв'ю в студентській пресі набуває таких особливих рис, як підкреслена емоційність, що передається в поставлених запитаннях, відповідях, та повчальний характер, який простежується у виборі особи респондента. Наприклад, інтерв'ю в «Студентському віснику» із викладачем, у якому вже сам заголовок підкреслює його характер «Без праці ні про який зріст і широкі обрії мріяти не можна...». Тут сам студент в поставлених запитаннях усіяко підкреслює досвідченість респондента, його змогу дати компетентну оцінку явищам і ніби сам прагне почути раду чи настанову.

Продуктивними також є такі аналітичні жанри, як прогнози, що мають характер жарту, гри з читачем, адже часто ґрунтуються суто на власних думках автора, а не наукових дослідженнях. Проте це не знижує уваги читача до таких публікацій. Досить цікавим експериментом зі статтею-прогнозом є публікація «Это убивает тебя» в журналі «College.ua», у якій автори розглядали шкідливі звички сучасної молоді з прогнозуванням тривалості їхнього життя та коротким поясненням причини. Як спільну тенденцію це можна охарактеризувати так, що в студентській публіцистиці прогноз розглядають часто саме як розважальний жанр, можливість «пофантазувати», висловити свої думки щодо майбутнього.

Варто зауважити, що часто аналітичність та критика в студентській публіцистиці переплітаються із гумористичністю, іноді навіть сатиричністю у викладі інформації. Це можна пояснити загостреним сприйняттям у молоді, неприйняттям конкретних обмежень, бажанням проявити себе. Наприклад, публікація «Видно, в понедельник их мама родила!» в «Кропиві» стосується теми астрології, днів тижня. Автор у ліді, врізах іронічно подає власні думки, часто підкреслюючи вплив власного досвіду й особистого бачення явища у викладі чи отриманні інформації.

Відзначимо, що університетські студентські видання, як офіційні, так і самвидавні, зосереджені на тому, щоб викликати зустрічну реакцію, певні дії читачів, знайти відгук у них. Інтерактивність – основна складова частина таких газет та журналів, і підбір жанрової палітри, певна видозміна формальних характеристик цих жанрів спрямовані саме на взаємодію студентів на сторінках таких видань, взаємообмін думками, досвідом.

Форма викладу матеріалу в студентській пресі багато в чому залежатиме від того, де саме вони опубліковані – у газеті чи в журналі. Враховуючи те, що студентська періодика включає ці види

видання, варто звернутися до думки Г. Дзюбенко, яка стверджує, що газетні й журнальні жанри мають свою специфіку й саме характер видання (газета чи журнал) визначає їх суттєві особливості: «Приміром, якщо порівняти наукову статтю в журналі та газеті, то можна зробити висновок, що це твір, в якому досліджуються окремі питання теорії і практики. Але журнальна наукова стаття дає можливість більш ґрунтовно висвітлити теоретично і практично будь-яке питання, чого не можна зробити в газеті, враховуючи обмеженість газетної наукової статті» [1].

Важливо, що студентські видання існують у контексті молодіжної преси, яка має чіткіший жанровий поділ і ґрамотніший добір матеріалів, чого подекуди не вистачає студентству. Хоч фактично цільова аудиторія обох видів преси дуже схожа, має багато спільного, усе ж рівень інформативності молодіжних видань набагато вищий. Це, з одного боку, пов'язане з тим, що вони мають комерційний характер, а тому прагнуть якомога краще задовольнити читацькі потреби своєї аудиторії, а з іншого – до їх підготовки залучено більше фахівців, які можуть якісно оформити текст, досягнувши певної досконалості жанру. Та все ж таки саме студентські видання більшою мірою інтерактивні, що є найхарактернішою рисою цієї публіцистики, що певною мірою виправдовує неоднорідність жанрових властивостей усередині самого тексту. Як приклад поєднання фахового студентського й молодіжно-інтелектуального журналу для аналізу варто взяти видання «Містеріум». Підпорядковуючись під певну «спеціалізованість» (філологія), його упорядники підібрали таку жанрову палітру (критичні статті на тему літератури, рецензії, п'єси), яка б відповідала саме цьому напрямку науки та водночас змогла б вийти на ширший загал, не обмежуючись лише студентською аудиторією. Звичайно, це зробило можливим і досить високу якість матеріалів.

Неабияку роль відіграють текстові додатки до основних статей саме в цьому виданні. Насамперед тому, що кожен вріз чи позатекстовий блок ще більше розкриває тему й характер статті, специфіку жанру. Наприклад, до статей додають поезію тієї ж тематики, настроїв якої певним чином відповідає, по-перше, настрою всього журналу, а по-друге, акцентує увагу на специфіці статті. Це, зокрема, стаття М. М. «Гендерні терці», що стосується гендерної проблематики, і поезія «Жінки у самім жиру» (Містеріум. – 2005. – №1).

Власне, такі додатки або інші інформаційні доповнення в студентській публіцистиці подають часто з метою підвищення інформативності матеріалу та відтворення множинності поглядів як авторів, так і реципієнтів без надмірного «ламання» структури жанру.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Жанрові характеристики в студентській публіцистиці часто є нестабільними, змінюваними, що спричинено і психологічними аспектами, і особливостями комунікативних цілей авторів видання. Такі основні риси жанрових видів саме в студентській пресі, як емоційне сприйняття дійсності й, відповідно, таке ж емоційне її відтворення в публіцистичних текстах. Крім цього, у студентських виданнях, незалежно від жанрових характеристик, для автора однією з найважливіших умов є самовираження та отримання зворотної реакції від читачів. Це й зумовлює вибір певної форми подання інформації – жанру та надає йому особливих рис, відмінних від традиційних.

Список використаної літератури

1. Дзюбенко Г. Сучасна журнальна періодика: загальна характеристика, типологія, основні функції та принципи / Г. Дзюбенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1063>.
2. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи / Кузьмінський А. І. – К. : Знання, 2005. – 486 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.info-library.com.ua/books-book-105.html>. – Назва з екрану.
3. Пономарьова О. В. Інформаційні журналістські жанри як моделі діалогічної поведінки комунікаторів у політичних газетних текстах / О. В. Пономарьова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2328>.
4. Социологический словарь [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://mirslovarei.com/soc_a.
5. Тертычный А. А. Жанры периодической печати / Тертычный А. А. – М. : Аспект Пресс, 2000. – 320 с.